

Výzva Budování kapacit pro rozvoj škol II

Povinně volitelná aktivita č. 3, 4, 6 a 7

Zpráva o ověření programu v praxi

závěrečná

I.

Příjemce	Dům dětí a mládeže hlavního města Prahy
Registrační číslo projektu	CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008238
Název projektu	Výukové programy jako efektivní prostředek propojování formálního a neformálního (zájmového) vzdělávání
Název vytvořeného programu	Pálava – centrum kultury Jižní Moravy III
Pořadové číslo zprávy o realizaci	3.

II.

Místo ověření programu	Datum ověření programu		Cílová skupina, s níž byl program ověřen
Archeopark Pavlov SVČ Pohořelice	1. ověření 6.4.2019 7.4.2019	2. ověření 4.5.2019 5.5. 2019	1. ověření II. stupeň ZŠ a MŠ Loděnice (žáci 8. – 9. ročníku) – 24 žáků
			2. ověření II. stupeň ZŠ a MŠ Loděnice (žáci 8. – 9. ročníku) – 24 žáků

III.

1. Stručný popis procesu ověření programu

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

**MS
MT**
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

a) *Jak probíhalo ověření programu (organizace, počet účastníků, počet realizátorů atd.)?*

Výukový program probíhal ve dvou po sobě jdoucích dnech:

Loděnice (8. - 9. třída) Akce se účastnili:

- **1 PP formálního vzdělávání (ověřovatel)**
- **1 PP neformálního vzdělávání (ověřovatel)**
- **1 Supervizor**

Výukový program probíhal ve dvou po sobě jdoucích dnech, tak jako 1. ověření.

První den jsme dopoledne s žáky navštívili archeopark Pavlov. Moderní archeopark poskytl to pravé zahájení našeho výukového programu. Autentické artefakty nalezené přímo na místech, kde se opravdu odehrávaly příběhy, které ve výukovém programu popisujeme, vtáhly okamžitě všechny účastníky do děje. Připravili jsme výukový program „Na úpatí Pavlovských vrchů“, který žáky detailně seznámil se životem dané doby a kultury na Pálavě. Po skončení programu jsme si ještě prohlédli vystavené artefakty a vydali se na cestu zpět.

Odpoledne se žáci vydali na poznávání mladší doby kamenné na SVC Pohořelice. Nejdříve byli žáci seznámeni s horninou „pazourkem“. Co to je za horninu, kde se vyskytovala, jak se štěpila a opracovávala a k čemu sloužila. Potom byla hornina žákům prakticky představena, žáci byli seznámeni s tím, jak se tato hornina štěpila, aby se z ní mohly vyrábět zbraně a předměty denní potřeby (oštěpy, šípy, sekeromlaty, ruční klíny). Následovala krátká scénka, pomocí které byli žáci uvedeni do dalšího děje, kdy se z nenadání objevili „potulní prodejci“, se kterými směnili své pazourky za předměty, které potřebovali do jednotlivých dílen. Po této scénce byli žáci rozděleni do tří skupin a proběhly první tři krátké workshopy. V nich žáci poznávali základní potřeby denní potřeby pravěkých lidí. Žáci vyráběli zbraně z pazourků (šípy, oštěpy, sekeromlaty), keramickou nádobu s tradičním zdobením a v neposlední řadě se učili postavit obydlí (v našem případě teepee). Po krátké přestávce byla druhá část workshopů zaměřena na umění mladší doby kamenné. Na žáky opět čekaly tři krátké workshopy, při kterých žáci vyráběli dřevěný šperk z korálků, keramickou sošku (Venuše nebo zvířete) a v posledním workshopu se učili autentickou píseň a tanec. Večer byl zakončen slavnostním pohřebním rituálem, kde „uctívali“ mrtvé a zároveň jim obětovali drobné rituální předměty, které si v dílničkách vyrobili. Rituál byl zakončen písní a tancem u ohně.

Druhý den: Druhý den se žáci opět vrátili do současnosti a stali se mladými archeology. Vydali se odkrývat historické naleziště a zahráli si na to, jak to probíhá na takovémto nalezišti. Nejdříve si žáci rozdělili funkce, potom odkryli všechny artefakty na nalezišti (jimi vyrobené předměty, kosti z modelu kostry člověka). Nakonec měli žáci za úkol pomocí nashromážděných nálezů určit příběh, co se na tomto místě pravděpodobně stal (důraz na představivost, fantazii, práci s příběhem, využití získaných informací z výukového programu). Na závěr proběhla evaluace účastníků a ukončení celého výukového programu.

Obě ověření měla stejný program, žáci neměli výhrady ani připomínky k programu, k tomu, že se aktivity opakují jako v prvním ověření. Program se opět líbil.

Druhý den:

Dopoledne:

Druhý den jsme se opět vrátili do současnosti, kdy jsme se stali mladými archeology. Vydali jsme se odkrývat historické naleziště a zahráli si na to, jak to probíhá na takovémto nalezišti. Nejdříve si žáci rozdělili funkce, potom odkryli všechny artefakty na nalezišti. Následně je zakreslili, popsali a nafotili a v poslední části odprezentovali příběh, co se tady asi stalo.

Na závěr proběhla evaluace účastníků a ukončení celého výukového programu.

Opět proběhlo ověření v obou programech ve stejných aktivitách, žáci program vítali, líbily se jim zvolené aktivity, metody i formy práce.

b) Jaký byl zájem cílové skupiny?

Jako metodici i supervizoři jsme čekali na reakce žáků i zpětnou vazbu, neboť se jedná o dost vyzárlé žáky, kteří jsou navíc ve věku, který již vše nenadchne.

Překvapili nás. Přijížděli plní očekávání, protože téma zvoleného výukového programu je zcela oslovilo. Program byl pro ně vhodně sestaven, byl aktivní, živý a žáci v něm mohli přímo zažívat nové situace a získávat nové vědomosti.

Zapojovali se do programu s nadšením a zápalem, tak jako žáci v prvním ověření. Je zřejmý zájem o dané téma. Cílem výukového programu bylo ověřit, jakým způsobem je přínosné propojení formálního a neformálního vzdělávání. Náš program toto spojení potvrdil. Výuka byla propojena neformálními prostředky, metodami a formami, které žáci přivítali. Program je o to více vtáhl a zaujal. Sami pedagogové formálního vzdělávání potvrdili, že takto koncipované projekty jsou pro žáky přínosné a často jim přinesou více informací a praktických dovedností než samotná formální výuka.

V prvním i ve druhém ověření byl zájem cílové skupiny nadstandartní. Žákům se líbil přístup pedagogů, líbilo se jim, že výukový program probíhá v neškolním prostředí, probíhá v prostředí střediska volného času. Chválili si přístup pedagoga formálního vzdělávání, který je díky spolupráci s neformálním pedagogem více uvolněný, používá kamarádský přístup, více se žáci mohou otevřít, přestože dodržují stanovený respekt a pravidla.

c) Jaká byla reakce cílové skupiny?

Po celou dobu výukového programu se účastníci aktivně zapojovali do jednotlivých aktivit, do žádných aktivit nemuseli být pobízeni. Dokázali komunikovat v týmu, spolupracovat, rozdělovat si jednotlivé úkoly, povzbuzovat se navzájem, podporovat jeden druhého.

I ze zpětné vazby jsme cítili, že účastníci byli z výukového programu nadšení a oceňují zapojení neformálních prvků výuky do vzdělávání.

V obou ověřeních byla reakce stejná, velice aktivní, otevřená, přátelská. Žáci vyjadřovali zájem a chuť spolupracovat.

2. Výsledky ověření

a) *Výčet hlavních zjištění/problémů z ověřování programu:*

- Časová náročnost (dvoudenní aktivní program).
- Pro úspěch, i přes připravenou mokrou variantu, je nutné příznivé počasí.
- Při tvořivých workshopech je potřeba přesně dodržovat časový harmonogram.

Uvedená zjištění vychází z obou ověřování, nutné se tedy řídit našimi doporučeními.

b) *Návrhy řešení zjištěných problémů:*

- Pozorování skupinové dynamiky a v případě potřeby úprava časového harmonogramu.
- Během přestávek dodržovat klidový režim.
- Program nastavit a zkombinovat s neřízenou aktivitou, během které budou mít účastníci prostor pro běžnou komunikaci se spolužáky.

Zde jsou vyspecifikovány doporučení, ani ne přímo nedostatky. Záleží na ověřovateli/ realizátorech výukového programu, jak program uchopí.

c) *Bude/byl vytvořený program upraven?*

Na základě zpětné vazby se žáky a pedagogické reflexe lektorů jsme přesvědčeni, že výukový program nebudeme upravovat a měnit. Předem připravená koncepce je precizní a metodika výukového programu je výborně připravená, celý výukový program je realizovatelný bez výhrad, materiální, personální a technické vybavení je dostatečné. Program ve své podobě při praktické realizaci ve školském zařízení funguje a nemá žádné slabé místo, které by bylo potřeba měnit a upravovat.

Obě dvě ověření potvrdila, že program upravovat nebudeme.

d) *Jak a v kterých částech bude program na základě ověření upraven?*

Program nebude v žádné své části měněn a upravován.

3. Hodnocení účastníků a realizátorů ověření

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

a) Jak účastníci z cílové skupiny hodnotili ověřovaný program?

Při závěrečné evaluaci jsme pro žáky připravili několik způsobů hodnocení.

V první části hodnotili žáci program pomocí živých obrazů. Žáci se rozdělili do několika menších skupinek. Každá skupinka měla za úkol si připravit dva živé obrazy: v prvním měli předvést, co se jim nejvíce líbilo, a ve druhém měli znázornit nejtípnější moment.

Ve druhé části byla pro žáky připravena další evaluační metoda „Akční teploměr“. Žáky jsme posadili do kruhu. Čekalo na ně několik otázek napříč aktivitami výukového programu. Žáci zavřeli oči a na danou otázku vždy odpověděli tím způsobem, že zvedli ruku tak vysoko, jak se jim daná aktivita líbila. Čím byla ruka výš, tím se jim líbila více. Vždy po odpovědi mohli žáci otevřít oči a porovnat své odpovědi s kamarády.

Obě dvě ověření byla hodnocena stejným způsobem. Výsledky byly takřka totožné. Program výukového programu se líbil, byl zajímavý, interaktivní, pestrý a vhodný pro cílovou skupinu.

b) Co bylo v programu hodnoceno v rámci ověřovací skupiny nejlépe?

Nejlépe jsme hodnotili žáky a jejich aktivní zapojení, zájem o nabízený program.

V závěrečném hodnocení (technika živých obrazů) žáci určili za nejatraktivnější aktivitu závěrečný pohřební rituál: kostýmy, scénické provedení, atmosféra, hudba, tanec, oheň. Účastníci ocenili to, že v závěrečném pohřebním rituálu gradovaly všechny dosavadní aktivity, a podařilo se společně připravit jedinečnou atmosféru a řadu neopakovatelných zážitků, které umocnily celkový dojem z prvního dne.

Nejvíce se líbil neformální přístup a techniky ověřovatelů SVČ. Je vidět, že spojení formálního a neformálního vzdělávání je výborným pomocníkem při vzdělávání žáků.

Obě dvě ověření potvrdila naši hypotézu: celý program byl pro celou cílovou skupinu zajímavý a díky propojení formálního a neformálního vzdělávání byl vysoce hodnocen.

c) Jak byl hodnocen věcný obsah programu?

Výukový program byl po věcné stránce přijat a hodnocen velice kladně. Žáci ocenili připravenou strukturu, věcný obsah a témata jednotlivých aktivit a workshopů. Kladně hodnotili zvolený typ aktivit, ve kterých se střídaly výtvarné, rukodělné, umělecké a scénické aktivity.

Z hodnocení pedagogů i žáků se nám potvrdilo, že klíčové kompetence byly nejen rozvíjeny, ale i velice prohloubeny.

Ve všech ověřeních se potvrdil vhodně zvolený obsah výukového programu a jeho dílčí aktivity.

d) Jak bylo hodnoceno organizační a materiální zabezpečení programu?

Materiální zázemí bylo hodnoceno skvěle, účastníci pracovali s výtvarnými pomůckami v archeoparku, v domovském prostředí pak pracovali s pazourkem, keramickou hlínou, přírodními materiály (dřevěné větve, kůže, dřevěné, lávové a kostěné korálky, cihlový prach), digitálním fotoaparátem, náradím (sekerka, štětce, špachtle, lopata) a výtvarnými pomůckami (barvy na obličej, barvy, pastelky, tužky). Po ukončení výukového bloku si účastníci odnesli s sebou šperk, repliku pravěké zbraně a po vypálení výrobků v keramické peci dostanou keramickou nádobu a keramickou sošku do osobního vlastnictví. Materiál k jednotlivým workshopům byl pro každého účastníka přichystán v dostatečném množství.

Materiál byl zvolen v dostatečné míře, plně splňoval potřeby výukového programu, každý účastník dostal vše, co k realizaci výukového programu potřeboval. V obou ověřeních byly organizační i

materiální podmínky zajištěny tak, že splnily cíl programu.

e) Jak byl hodnocen výkon realizátorů programu?

Výkon byl v závěrečné evaluaci hodnocen kladně, účastníci ocenili především použití kostýmů u lektorů, neustálý kontakt lektorů s účastníky a výpomoc s realizací jednotlivých úkonů. Během výukového programu navázali lektoři neformální kontakt s většinou účastníků, což pomohlo navázat úzkou spolupráci, partnerskou komunikaci a neformální atmosféru.

Vzájemné propojení formálního a neformálního vzdělávání je velice důležitou vzdělávací formou. Již delší dobu usilují pracovníci neformálního vzdělávání o možnost takového propojování, neboť vnímají nejen potřebu, ale především smysl vzájemné spolupráce při vzdělávání žáků. V našem projektu se podařilo propojit obě strany, což dle našeho hodnocení je zásadní výstup z celého projektu. Realizátoři byli díky tomuto propojení velice kladně hodnoceni, což si všichni řádně uvědomují a jak sami říkají, budou usilovat o další projekty propojování.

f) Jaké měli účastníci výhrady/připomínky?

V závěrečném hodnocení se nevyskytly žádné zásadní připomínky. Žáci byli spokojeni a těší se na další podobné projekty. Jediná výhrada se týkala opakování téhož programu v krátkém čase.

Ani v jednom ověření nebyly z řad účastníků žádné připomínky a výhrady k programu a jeho realizaci.

g) Opakovala se některá výhrada/připomínka ze strany účastníků častěji? Jaká?

Program se účastníkům líbil, zapracován byl i delší čas na komunikaci mezi účastníky mimo téma programu. Program se tak prodloužil, ale na druhé straně nabídl účastníkům prostor k zajímavým diskusím a neformální spolupráci. Tímto způsobem se žáci nejlépe poznají a přispívá to posílení zdravého klimatu ve třídě. Časový harmonogram VP byl dodržen. V prvním ověření si účastníci říkali o delší přestávky, ve druhém ověření se k těmto připomínkám přistoupilo. Další připomínky nebyly.

*h) Budou případné připomínky účastníků zapracovány do další verze programu?
Pokud ne, proč?*

Jelikož se v závěrečném hodnocení nevyskytly žádné připomínky, nebude nic měněno.

i) Jak byl program hodnocen ze strany realizátorů programu?

Výukový program splnil naše očekávání, podařilo se zrealizovat a materiálně zabezpečit všechny zamýšlené aktivity. Účastníci překvapili velkým zájmem o nabízené aktivity, které je bavily a inspirovaly. V závěrečné zpětné vazbě se potvrdilo naše očekávání. Námi koncipovaný výukový program má svůj smysl a význam, pomocí neformálního vzdělávání obohatí formální výuku dějepisu na základní škole. Zároveň díky dobrým nápadům a s minimem materiálních pomůcek dokážeme zrealizovat atraktivní a komplexní výukový program, který má od začátku do konce pevnou strukturu a jasnou koncepci. Za nezbytnou podmínku ke zdárnému průběhu výukového programu realizátoři považují takový třídní kolektiv, který dokáže spolupracovat, komunikovat a který je otevřený neformálním aktivitám, hrám, scénkám a který není obtížné namotivovat do předem připraveného programu.

Výborná byla spolupráce metodiků z formálního a neformálního prostředí. Doporučuji takto

zpracovávat a realizovat další výukové programy pro školy.

Obě ověření mají jednoznačný výstup: Námi koncipovaný výukový program má svůj smysl a význam, pomocí neformálního vzdělávání obohatí formální výuku dějepisu na základní škole. Zároveň díky dobrým nápadům a s minimem materiálních pomůcek dokážeme zrealizovat atraktivní a komplexní výukový program, který má od začátku do konce pevnou strukturu a jasnou koncepci.

j) Navrhují realizátoři úpravy programu, popř. jaké?

Realizátoři nenavrhují žádné zásadní úpravy v programu.

k) Budou tyto návrhy realizátorů zpracovány do další verze programu? Pokud ne, proč?

Další verze výukových programů realizátoři nebudou měnit, protože na základě zpětné vazby od žáků a pedagogické reflexe lektorů jsme přesvědčeni, že výukový splnil své cíle. Předem připravená koncepce je dostatečně precizní a metodika výukového programu je výborně připravená. Celý výukový program je realizovatelný bez výhrad, materiální, personální a technické vybavení bylo dostatečné. Program ve své podobě při praktické realizaci ve školském zařízení funguje a nemá žádné slabé místo, které by bylo potřeba měnit a upravovat. Jsme přesvědčeni, že do programu, který funguje a je v praxi ověřen, nemá smysl zasahovat.

V žádném ověřování nebyly žádné návrhy k další verzi. Realizátoři nebudou měnit výukový program.

l) Konkrétní výčet úprav, které budou na základě ověření programu zpracovány do další/finální verze programu:

Žádné úpravy nebudou realizátoři v programech provádět.

	Jméno, příjmení, titul	Datum a místo	Podpis
Zpracoval/a	Mgr. Monika Janičatová	7. 5. 2019, Pohořelice	

